

Metodologiska frågor i oral history-forskning

Med antologin *Muistitietotutkimus – metodologisia kysymyksiä?* (Oral history – metodologiska frågor) har redaktörerna Outi Fingerroos, Riina Haanpää, Anne Heimo och Ulla-Maija Peltonen för avsikt att presentera oral history-forskningen i Finland i dag, att skapa en diskussion om oral history-forskning och om betydelsen och produktionen av kunskap som handlar om det förflutna. I samlingen beskrivs och definieras oral history-forskning, dess plats och uppgift i forskningen utgående från olika traditioner, ämnen och forskare. Samlingen vill visa att det inte är tillräckligt att diskutera endast metoder och källor, utan att det behövs en vetenskaplig diskussion om forskningens grund och syfte.

Anledningen till att denna antologi kommit till är enligt redaktörerna att det först och främst inte tidigare funnits någon enhetligt täckande bok om metodologin inom oral history-forskningen, trots att det på finskt håll relativt länge varit en viktig forskningsinriktning. Den andra huvudorsaken är att många forskare var för sig har utvidgat förståelsen av exempelvis de gemensamma dragen mellan oral history-forskning och mikrohistoria. I denna bok finns nu en del av dessa tankegångar samlade.

Det är svårt att veta vilket begrepp man borde an-

7 *Muistitietotutkimus – metodologisia kysymyksiä* 2006. Toim. Outi Fingerroos, Riina Haanpää, Anne Heimo ja Ulla-Maija Peltonen. SKS, Helsinki.

vända på svenska för att det exakt ska motsvaras av finskans *muistitietotutkimus*. I boken utreds begreppet utgående från engelskans *oral history*, vilket även är en term som ofta förekommer på svenska vid sidan av muntlig historia. Eftersom detta dock markerar det specifikt muntliga, vilket inte alltid är önskvärt, har man på finskt håll försökt hitta en finsk översättning för begreppet oral history, och stannat för *muistitietotutkimus*. Detta innebär alltså en term för forskning om hågkomstmaterial som kan vara både muntligt och skriftligt. Jag har i den här anmälningen valt att använda termen "oral history-forskning" för *muistitietotutkimus* och "hågkomstmaterial" för *muistitieto*.

Två av redaktörerna, Fingerroos och Haanpää, visar i en av de två inledande artiklarna oral history-forskningens kärnfrågor och ger en vid definition för oral history-forskning. Med termen avser de alla tolkningar av det förflutna, såväl professionella akademikers forskning som lekmäns studier. De vill med sin definition visa att det är möjligt att göra oral history-forskning på ovanliga vis, att hågkomstmaterial kan vara forskningens källa, föremål för forskningen, det redskap som formar forskningsmaterialet eller ett slags biprodukt av forskningen. När hågkomstmaterial används som källa vill forskaren föra fram berättarnas egna synvinklar på det förflutna. När det däremot är föremål för forskningen kan forskaren inrikta sitt intresse på exempelvis hur man minns el-

ler berättar om något. Oral history kan även användas som metod, och blir då ett redskap för att forma forskningsämnet.

Antologin *Muistitietotutkimus metodologia kysymyksiä* innehåller tolv artiklar i vilka författarna för fram oral history-forskningens allmänna teoretiska och metodologiska utgångspunkter, i många fall förankrade i egen forskning. Boken är indelad i tre avsnitt. I de första två artiklarna ger bokens redaktörer en inledande orientering till oral history-forskningen (Fingerroos och Peltonen), och diskuterar dess kärnfrågor (Fingerroos och Haanpää). Oral history-forskningens stora namn Alessandro Portelli medverkar med nyckeltexten i antologin. Denna artikel är en översättning av "What makes oral history different?" som ingick i antologin *The Oral History Reader* (1998).

Jorma Kalela, Ulla-Maija Peltonen, Pirjo Korkiakangas och Matti Peltonen ger i det andra avsnittet sina synpunkter på den finska oral history-forskningen. Jorma Kalela som är en av pionjärerna i den finska oral history-forskningen redogör för denna forskningsinriktning som genom åren vuxit fram i Finland. Centralpersonen för den finska oral history-forskningens folkloristiska gren Ulla-Maija Peltonen beskriver i sin artikel den motsvarande processen för hur oral history funnit sin väg till folkloristiken. Pirjo Korkiakangas skriver om etnologiska förhållanden till minne och minnesprocesser. Mikrohistoria omnämns ofta i anslutning till oral history-forskning, och om denna relation skriver Matti Peltonen i sin artikel.

Antologins tredje huvuddel består av artiklar som exemplifierar användningsområden för oral history-forskning. Artiklarna som skrivits av folkloristerna Taina Ukkonen och Kirsti Salmi-Nikander, Jyrki Pöysä, Elina Makkonen, samt historikern Saara Tuomaala har valts ut till antologin för att de representerar olika forskningssynvinklar. Taina Ukkonen

skriver om metodologiska frågor utgående från eget intervjumaterial med kvinnliga metallindustriarbetare. Ukkonen intresserar sig bland annat för själva intervjusituationen. I sin artikel fördjupar sig Kirsti Salmi-Nikander i förhållandet mellan händelse, erfarenhet och berättandet om dessa. Hon utgår i artikeln från handskrivna texter i arbetarungdomarnas i dåvarande Högförs tidskrift *Valistaja* där berättandet ligger på olika ställen på skalan muntligt-skriftligt. Jyrki Pöysä studerar skillnader i tolkningen av muntliga intervjuer eller skrivna texter. Han gör detta utgående från svar på upprop där allmänheten har ombetts skriva om sina minnen. Elina Makkonen studerar hågkomstmaterial om akademiska fester och andra tillställningar vid Joensuu universitet, och hon riktar uppmärksamheten på förhållandet mellan kollektiva och personliga minnesbilder, samt på vilken ställning universitetens fester får i studenternas minnesberättelser. Saara Tuomaala antar en kvinnovetenskaplig utgångspunkt när hon i sin artikel studerar en intervju av en kvinna som i sin barndom på 1920-talet träffade unga kvinnor på väg till fängelset för att de gjort sig skyldiga till barnmord.

Muistitietotutkimus – metodologia kysymyksiä är avsedd både som kursbok och för forskare på olika nivåer som arbetar hågkomstmaterial, och enligt mig är den alldeles ypperlig för båda ändamålen. Med sina mycket förtjänstfulla inledningsartiklar av redaktörerna ger boken en klar definition av ämnesområdet, och ger en utmärkt översikt av det centrala inom oral history-forskningen. De finskspråkiga oral history-studenterna och kommande forskarna är bara att gratulera för att de äntligen har fått en så gedigen bok tillgänglig på sitt språk. Nu väntar jag bara på en motsvarande på svenska.

Sofie Strandén